

Autentiškas vertimas
Ministro Pirmininko tarnybos
Organizacinių reikalų valdyba
2012 07 18
R. Kunčiniene
Redagavimo ir vertimų
skyriaus vedėja
R. Kunčiniene

KARTACHENOS BIOSAUGOS PROTOKOLO
PAPILDOMAS NAGOJOS IR KVALA LUMPŪRO PROTOKOLAS
DĖL
ATSAKOMYBĖS IR ŽALOS ATLYGINIMO

Preambulė

Šio Papildomo protokolo Šalys,
būdamos Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolo (toliau – Protokolas) Šalys;
atsižvelgdamos į Rio de Žaneiro deklaracijos dėl aplinkos ir plėtros 13 principą;
dar kartą patvirtindamos Rio de Žaneiro deklaracijos dėl aplinkos ir plėtros 15 principu minimą atsargumo principą;
pripažindamos būtinybę parengti pagal Protokolą tinkamas atsakomąsias priemones žalos atveju ar esant realiai žalos tikimybei;
remdamosi Protokolo 27 straipsniu,
susitarė:

1 straipsnis

Tikslas

Šiuo Papildomu protokolu siekiama prisidėti prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo, taip pat atsižvelgiant į pavojų žmogaus sveikatai, juo nustatant tarptautines taisykles ir procedūras su gyvaisiais modifikuotais organizmais susijusios atsakomybės ir žalos atlyginimo srityje.

2 straipsnis

Vartojamos sąvokos

1. Šiame Papildomame protokole vartojamos Biologinės įvairovės konvencijos (toliau – Konvencija) 2 straipsnyje ir Protokolo 3 straipsnyje nustatytos sąvokos.
2. Taip pat šio Papildomo protokolo tikslams:
 - a) *Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija* – Konvencijos Šalių konferencija, prilygstanti Protokolo Šalių pasitarimui;
 - b) *žala* – neigiamas poveikis biologinės įvairovės išsaugojimui ir tausiam jos naudojimui, taip pat žmogaus sveikatai, kai:

i) jį galima išmatuoti ar kitaip stebėti, atsižvelgiant į mokslškai nustatytus pirminius duomenis (jei tokių yra), kuriuos tvirtina kompetentinga institucija, įvertindama ir kitus žmogaus sukeltus ar natūralius pokyčius ir

ii) jis yra reikšmingas pagal tolesnio 3 straipsnio nuostatas;

c) *subjektas* – bet kuris asmuo, kurio veikla yra tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su gyvaisiais modifikuotais organizmais ir kuris atitinkamais nacionalinės teisės apibrėžtais atvejais gali būti, *inter alia*, leidimo turėtojas, asmuo, tiekiantis gyvuosius modifikuotus organizmus rinkai, juos kuriantis, taip pat jų gamintojas, pranešėjas, eksportuotojas, importuotojas, vežėjas ar tiekėjas;

d) *atsakomosios priemonės* – pagrįsti veiksmai siekiant:

i) užkirsti kelią žalai, ją sumažinti, sustabdyti, sušvelninti ar kitu būdu jos išvengti atsižvelgiant į aplinkybes;

ii) atkurti biologinę įvairovę, imantis šių pirmumo tvarka nurodytų veiksmų:

a) biologinės įvairovės atkūrimas iki pirminės būklės, kokia buvo prieš padarant žalą, ar iki artimiausio tokios būklės atitikmens; ir jei kompetentinga institucija nustato, jog pirminės būklės atkūrimas neįmanomas;

b) biologinės įvairovės atkūrimas, *inter alia*, pakeičiant prarastą biologinę įvairovę kitais biologinės įvairovės komponentais, kurie naudojami tuo pačiu ar kitu tikslu toje pačioje ar atitinkamais atvejais alternatyvioje vietovėje.

3. *Didelis* neigiamas poveikis nustatomas atsižvelgiant į tokius veiksnius:

a) ilgalaikį ar nuolatinį pokytį, suprantamą kaip pokytį, kuris nebus natūraliai pašalintas per pagrįstą laikotarpį;

b) kokybinių ir kiekybinių pokyčių, kurie neigiamai veikia biologinės įvairovės komponentus, mastą;

c) sumažėjusias biologinės įvairovės komponentų galimybes aprūpinti gėrybėmis ir teikti paslaugas;

d) neigiamo poveikio žmogaus sveikatai mastą pagal Protokolą.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Šis Papildomas protokolas taikomas tokiems atvejams, kai žalą sukelia gyvieji modifikuoti organizmai, kurių kilmė yra susijusi su tarpvalstybiniu judėjimu. Gyvaisiais modifikuotais organizmais laikomi organizmai, kurie skirti:

a) tiesiogiai naudoti maistui ar pašarui arba perdirbimui;

b) ribotam naudojimui;

c) apgalvotai išleisti į aplinką.

2. Numatyto tarpvalstybinio judėjimo srityje šis Papildomas protokolą taikomas tokiems atvejams, kai žala atsiranda dėl bet kokio leidžiamo šio straipsnio 1 dalyje minimų gyvųjų modifikuotų organizmų naudojimo.

3. Šis Papildomas protokolą taip pat taikomas tokiems atvejams, kai žala atsiranda dėl Protokolo 17 straipsnyje minimo nenumatyto tarpvalstybinio judėjimo, taip pat kai žala atsiranda dėl Protokolo 25 straipsnyje minimo nenumatyto tarpvalstybinio judėjimo.

4. Šis Papildomas protokolą taip pat taikomas tais atvejais, kai žala atsiranda dėl nenumatyto gyvųjų modifikuotų organizmų tarpvalstybinio judėjimo, kuris prasidėjo po to, kai šis Papildomas protokolą įsigaliojo toje Šalyje, į kurios jurisdikcijai priklausančią teritoriją vykstant tarpvalstybiniam judėjimui gyvieji modifikuoti organizmai pateko.

5. Šis Papildomas protokolą taikomas tais atvejais, kai žala atsiranda kurioje nors iš abiejų Šalių nacionalinei jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje.

6. Šalys, sprendamos jų nacionalinei jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje padarytos žalos klausimus, gali taikyti pagal savo nacionalinę teisę nustatytus kriterijus.

7. Nacionalinės teisės aktų, kuriais įgyvendinamas šis Papildomas protokolą, nuostatos taip pat taikomos tais atvejais, kai žala atsiranda dėl gyvųjų modifikuotų organizmų tarpvalstybinio judėjimo iš šalių, kurios nėra Papildomo protokolo Šalys.

4 straipsnis

Priežastinis ryšys

Padarytos žalos ir atitinkamų gyvųjų modifikuotų organizmų priežastinis ryšys nustatomas pagal nacionalinę teisę.

5 straipsnis

Atsakomosios priemonės

1. Šalys reikalauja, kad žalos atveju atitinkamas subjektas ar subjektai pagal kompetentingos institucijos reikalavimus:

- a) nedelsdami informuotų kompetentingą instituciją;
- b) įvertintų žalą ir
- c) imtųsi atitinkamų atsakomųjų priemonių.

2. Kompetentinga institucija:

- a) nustato žalą sukėlusį subjektą;
- b) įvertina žalą ir
- c) nustato, kokių atsakomųjų priemonių subjektas turėtų imtis.

3. Jei atitinkama informacija, įskaitant turimą mokslinę arba biosaugos informacijos centro informaciją, rodo, jog yra reali tikimybė, kad laiku nesiėmus priemonių gali būti

sukelta žala, iš subjekto bus reikalaujama imtis atsakomųjų priemonių, kad tokios žalos būtų išvengta.

4. Kompetentinga institucija gali įgyvendinti atitinkamas atsakomąsias priemones, įskaitant visų pirma tuos atvejus, kai to nepadarė subjektas.

5. Kompetentinga institucija turi teisę iš subjekto susigražinti su žalos vertinimu ir tokių atitinkamų atsakomųjų priemonių įgyvendinimu tiesiogiai susijusias ir nenumatytas išlaidas ir sąnaudas. Šalys pagal savo nacionalinę teisę gali nustatyti atvejus, kai iš subjekto nebus reikalaujama padengti sąnaudų ir išlaidų.

6. Kompetentingos institucijos sprendimai reikalauti, kad subjektas imtųsi atsakomųjų priemonių, turėtų būti tinkamai pagrįsti. Apie tokius sprendimus subjektui turėtų būti pranešta. Nacionalinės teisės aktuose turi būti nustatytos teisių gynimo priemonės, įskaitant galimybę tokius sprendimus peržiūrėti administracine arba teismine tvarka. Kompetentinga institucija, laikydamasi nacionalinės teisės reikalavimų, subjektą informuoja apie tokias teisių gynimo priemones. Kreipimasis dėl teisių gynimo kompetentingai institucijai nekliudo atitinkamomis aplinkybėmis imtis atsakomųjų priemonių, jei nacionalinės teisės aktuose nenustatoma kitaip.

7. Įgyvendindamos šį straipsnį ir siekdamos nustatyti konkrečias atsakomąsias priemones, kurių kompetentinga institucija reikalauja ar pati jas taiko, Šalys gali pririnkus įvertinti, ar atsakomosios priemonės jau nustatytos nacionalinės teisės aktuose, kuriais reglamentuojama jų civilinė atsakomybė.

8. Atsakomosios priemonės įgyvendinamos pagal nacionalinės teisės reikalavimus.

6 straipsnis

Išimtys

1. Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti tokias išimtis:

- a) neįveikiamas aplinkybes arba *force majeure* ir
- b) karo veiksmus arba pilietinius neramumus.

2. Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti bet kokias kitas išimtis ar švelninimo nuostatas, kurias jos mano esant tinkamas.

7 straipsnis

Terminai

Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti:

- a) santykinius ir (arba) absoliučius terminus, įskaitant ir tokius, kurie taikomi su atsakomosiomis priemonėmis susijusiems veiksams, ir
- b) laikotarpio, kuriam taikomas terminas, pradžią.

8 straipsnis

Finansiniai apribojimai

Šalys savo nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti finansines sąnaudų ir išlaidų, susijusių su atsakomosiomis priemonėmis, padengimo ribas.

9 straipsnis

Regreso teisė

Papildomu protokolu neapribojama jokia regreso ar kompensavimo teisė, kuria subjektas gali pasinaudoti prieš bet kurį kitą asmenį.

10 straipsnis

Finansinė garantija

1. Šalys pasilieka teisę savo nacionalinėje teisėje nustatyti finansinio saugumo nuostatas.
2. Šalys, atsižvelgdamos į tris paskutines Protokolo konstatuojamąsias dalis, šio straipsnio 1 dalyje nurodyta teise naudojasi taip, kad tai būtų suderinama su jų teisėmis ir pareigomis pagal tarptautinę teisę.
3. Konvencijos Šalių pasitarimui prilygstančios Šalių konferencijos pirmajame susitikime reikalaujama, kad Sekretoriatas atliktų išsamų tyrimą, kuriame, *inter alia*, būtų:
 - a) nagrinėjamos finansinio saugumo mechanizmų sąlygos;
 - b) įvertintas tokių mechanizmų ekonominis ir socialinis poveikis, taip pat poveikis aplinkai (visų pirma besivystančiose šalyse) ir
 - c) nustatyti tinkami finansinį saugumą užtikrinantys subjektai.

11 straipsnis

Valstybių atsakomybė už tarptautiniu mastu neteisėtus veiksmus

Šiuo Papildomu protokolu nekeičiamos teisės ir įsipareigojimai, kurie nustatomi bendrosiomis tarptautinės teisės taisyklėmis dėl valstybių narių atsakomybės už tarptautiniu mastu neteisėtus veiksmus.

12 straipsnis

Įgyvendinimas ir civilinė atsakomybė

1. Pagal Šalių nacionalinę teisę nustatomos taisyklės ir procedūros su žala susijusiems klausimams spręsti. Siekdamas įgyvendinti šį įsipareigojimą, Šalys nustato šį Papildomą protokolą atitinkančias atsakomąsias priemones ir gali prireikus:
 - a) taikyti savo galiojančios nacionalinės teisės reikalavimus, įskaitant atitinkamais atvejais taikomas bendrąsias civilinės atsakomybės taisykles ir procedūras;

b) taikyti arba parengti specialiai šiam tikslui civilinės atsakomybės taisyklės ir procedūras arba

c) taikyti arba parengti ir vieną, ir kitą.

2. Šalys, siekdamos savo nacionalinėje teisėje įtvirtinti tinkamas civilinės atsakomybės už materialinę ar asmeninę žalą, susijusią su 2 straipsnio 2 dalies b punkte apibrėžta žala, taisyklės ir procedūras:

a) ir toliau taikys veikiančio bendrojo civilinės atsakomybės įstatymo nuostatas;

b) parengs ir taikys arba toliau taikys civilinės atsakomybės įstatymą konkrečiai tuo tikslu arba

c) parengs ir taikys arba ir toliau taikys ir vieną, ir kitą.

3. Rengdamos civilinės atsakomybės įstatymą, kuris minimas pirmiau nurodytų 1 arba 2 dalies b arba c punkte, Šalys atitinkamais atvejais įtraukia, *inter alia*, ir šiuos elementus:

a) žalą;

b) atsakomybės standartą, įskaitant atsakomybę be kaltės arba nustatyta kalte grindžiamą atsakomybę;

c) atitinkamais atvejais atsakomybės perkėlimą;

d) teisę pareikšti ieškinį.

13 straipsnis

Vertinimas ir peržiūra

Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija įsipareigoja įvertinti šio Papildomo protokolo veiksmingumą praėjus penkeriems metams nuo jo įsigaliojimo datos ir vėliau jį kas penkeri metai peržiūrėti, jei Šalys pateikia tokią informaciją, kurią reikia peržiūrėti. Peržiūra atliekama pagal Protokolo 35 straipsnio nuostatas, susijusias su vertinimu ir peržiūra, išskyrus tuos atvejus, kai šio Papildomo protokolo Šalys susitaria kitaip. Per pirmąją peržiūrą vertinamas 10 ir 12 straipsnių veiksmingumas.

14 straipsnis

Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija

1. Atsižvelgiant į Konvencijos 32 straipsnio 2 dalį, Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija veikia kaip šio Papildomo protokolo Šalių pasitarimas.

2. Protokolo Šalių pasitarimui prilygstanti Šalių konferencija nuolat peržiūri šio Papildomo protokolo įgyvendinimą ir pagal savo įgaliojimus priima sprendimus, būtinus siekiant skatinti jo veiksmingą įgyvendinimą. Konferencija atlieka šiuo Papildomu protokolu jai pavestas funkcijas ir, *mutatis mutandis*, Protokolo 29 straipsnio 4 dalies a ir f punktuose nurodytas funkcijas.

15 straipsnis

Sekretoriatas

Sekretoriatas, įsteigtas Konvencijos 24 straipsnyje nustatyta tvarka, prilygsta šio Papildomo protokolo sekretariatui.

16 straipsnis

Ryšys su Konvencija ir Protokolu

1. Papildomu protokolu Protokolas papildomas, tačiau juo nekeičiamas ir netaisomas.
2. Papildomas protokolas neturi įtakos jo Šalių teisėms ir pareigoms pagal Konvenciją ir Protokolą.
3. Jeigu šiame Papildomame protokole nenustatyta kitaip, Konvencijos ir Protokolo nuostatos šiam Papildomam protokolui taikomos *mutatis mutandis*.
4. Nepažeidžiant šio straipsnio 3 dalies nuostatų, šio Papildomo protokolo nuostatos neturi įtakos Šalių teisėms ir įsipareigojimams pagal tarptautinę teisę.

17 straipsnis

Pasirašymas

Šis Papildomas protokolas Protokolo Šalims pateikiamas pasirašyti nuo 2011 m. kovo 7 d. iki 2012 m. kovo 6 d. Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke.

18 straipsnis

Įsigaliojimas

1. Šis Papildomas protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kai valstybės ar Protokolą pasirašiusios regioninės ekonominės integracijos organizacijos deponuoja keturiasdešimtąjį ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą.
2. Šis Protokolas valstybei ar regioninei ekonominės integracijos organizacijai, kuri ratifikavo, priėmė ar patvirtino šį Papildomą protokolą arba prisijungė prie jo po to, kai jis įsigaliojo šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kurią valstybė ar regioninė ekonominės integracijos organizacija deponavo savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą, arba tą dieną, kurią Protokolas įsigalioja tai valstybei ar regioninei ekonominės integracijos organizacijai, atsižvelgiant į tai, kuri data vėlesnė.
3. Pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis nė vienas ekonominės integracijos organizacijos deponuotas dokumentas nepripažįstamas papildančiu tuos dokumentus, kuriuos deponavo tos organizacijos valstybės narės.

19 straipsnis**Išlygos**

Negali būti daroma jokių šio Papildomo protokolo taikymo išlygų.

20 straipsnis**Pasitraukimas**

1. Šalis, praėjus dvejiems metams nuo dienos, kurią šis Papildomas protokolas jai įsigaliojo, bet kuriuo metu gali pasitraukti iš šio Papildomo protokolo nusiųsdama depozitarui rašytinį pranešimą.

2. Pasitraukimas iš Papildomo protokolo įsigalioja praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kurią depozitaras gavo pranešimą, arba vėlesnę dieną, kuri gali būti nurodyta pranešime apie pasitraukimą.

3. Bet kuri Šalis, kuri iš Protokolo pasitraukia pagal Protokolo 39 straipsnio nuostatas, bus taip pat laikoma pasitraukusia iš šio Papildomo protokolo.

21 straipsnis**Autentiški tekstai**

Šio Papildomo protokolo originalas, kurio tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis turi tokią pat teisinę galią, deponuojamas Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti tinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Papildomą protokolą.

Priimta du tūkstančiai dešimtųjų metų spalio penkioliktąją dieną Nagojoje.